

האירוח והאוכל, בענף הבנייה ובענפי המסחר³ מרים את התרומה השלילית הגדולה ביותר לפער הפריון הכללי. זאת בשעה שהפריון לעובד בתעשיית האלקטרוניקה גבוה מהממוצע ב-OECD ומקטין את הבדלי הפריון בין ישראל לשאר המדינות המפותחות. הניתוח המובא כאן משתמש בסקר המיומנויות שערכה הלמ"ס (PIAAC), והוא מוצא כי המגזר החדשני הסחיר מתבסס על כוח אדם איכותי, בשעה שיתר המשק נותר מאחור ומתבסס על כוח עבודה בלתי מיומן – אוכלוסייה שזמינותה בישראל גבוהה מזמינותה במדינות מפותחות אחרות.

1. השכלתה ומיומנותה של האוכלוסייה המצויה בגילי העבודה והקשר בין משתנים אלה לצמיחה

הממצא שיש בישראל שפע עובדים בלתי מיומנים עשוי להפתיע, היות שיש במדינה שיעור גבוה יחסית של בעלי תארים מתקדמים (איור 2א). אולם איורים 2ב–2ד מלמדים כי מיומנות העובדים בישראל נמוכה בהשוואה בין-לאומית בשלושת התחומים שנבדקו בסקר המיומנויות. כלומר העובדה ששנות ההשכלה בישראל רבות יותר אינה מתבטאת במיומנות גבוהה יותר, לפחות בתחומי היסוד הקוגניטיביים שנבחנו בסקר⁴. ואמנם, הספרות הכלכלית דנה בהרחבה בכך שקיים רק קשר מוגבל בין כמות ההשכלה הנמדדת לפי שנות לימוד לבין היכולות הקוגניטיביות של האוכלוסייה⁵. העובדה שנוח למדוד את מספרן של שנות הלימוד, ועמה זמינות המידע עליו, הובילו את הדיון הציבורי ואת מקבלי ההחלטות בישראל ובעולם להתמקד בנתון זה. אך מיומנויות העובדים, ובפרט יכולותיהם הקוגניטיביות, אינן נגזרות משנות הלימוד בלבד אלא גם מאיכות⁶, וכן ממשנתנים אישיים וסביבתיים אחרים.

³ הפריון בענף החקלאות רגיש לאופן החישוב, ובעבודתם של ברנד ורגב (2016) התקבלו תוצאות שונות מהתוצאות שהתקבלו בבנק ישראל וב-OECD.

⁴ בבדיקה שאינה מוצגת כאן מצאנו כי מיומנות העובדים בישראל נחותה בכל קבוצות ההשכלה, ולכן קשה לייחס את נחיתות המיומנות לרכיב מסוים בשרשרת של מערכת החינוך וההכשרה.

⁵ סקירת ספרות מקיפה בנושא מופיעה אצל: Hanushek, Eric A., and Ludger Woessmann. "The role of cognitive skills in economic development," *Journal of Economic Literature* (2008): 607-668.

⁶ ממצאים נוספים על איכות ההשכלה בישראל מופיעים בתוך בנק ישראל (2015), "הקשר בין איכות ההשכלה לצמיחה: ישראל בהשוואה לעולם", סקירת ההתפתחויות הכלכליות בחודשים האחרונים מסי 139.

מיומנויות היסוד של העובדים בישראל והפריון בענפי המשק

- מיומנויות היסוד הקוגניטיביות של העובדים הישראלים נמוכות מהממוצע ב-OECD, אף כי שיעור העובדים הישראלים שרכשו תואר אקדמי גבוה מהממוצע ב-OECD.
- בהשוואה למדינות המפותחות, שיעור העובדים הבלתי מיומנים גבוה בעיקר בענפים בלתי סחירים או בענפים סחירים שמוכרים את מרבית תוצרתם לשוק המקומי.
- מיומנותם הנמוכה של העובדים בענפים הללו מתואמת עם פריון יחסי נמוך ועם אופי עבודה שמאותת על פונקציית ייצור עתירת כוח עבודה זול, מלאי נמוך של הון פיזי, והיעדר טכנולוגיה מתקדמת.
- ההשקעה היעילה ביותר במיומנויות יסוד קוגניטיביות מתקבלת באמצעות חינוך בגיל צעיר במיוחד ומומלץ לאמץ גישה זו. לצד זאת מומלץ לשפר את מיומנויות היסוד של בוגרים באמצעות תכניות ייעודיות לקבוצות האוכלוסייה שהסקר מצא אצלן הישגים נמוכים במיוחד.
- במידה שהון פיזי וטכנולוגיה משמשים גורמי ייצור משלימים למיומנויות העובדים, שיפור מיומנויות היסוד של העובדים יתמרץ באופן בסיסי את הפירמות בענפים בעלי הפריון הנמוך להגדיל את מלאי ההון לעובד ולהתייעל באמצעות חדשנות טכנולוגית.

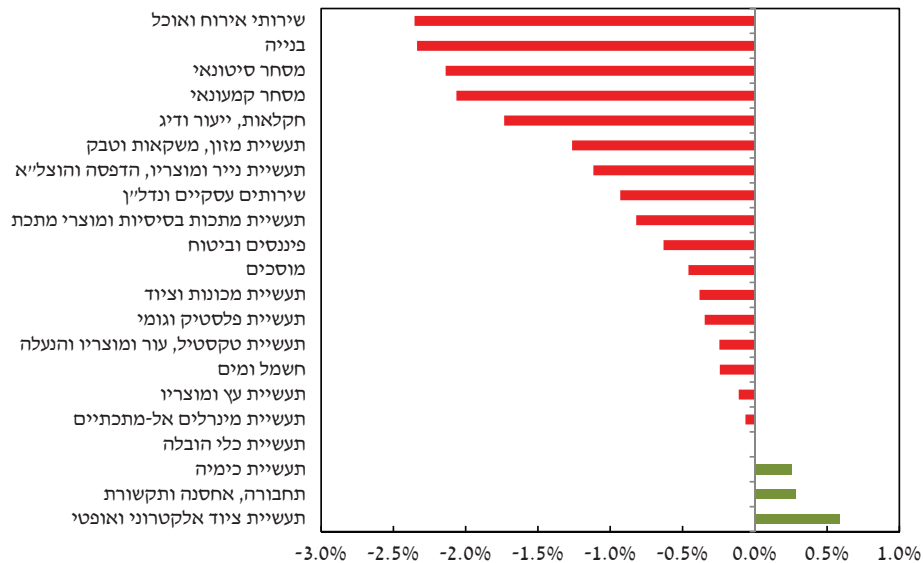
התוצר לעובד בישראל (הפריון לעובד) נמוך ב-14% מהממוצע במדינות המפותחות¹. תיבה ב-1 בדוח בנק ישראל לשנת 2013 מצאה שיחסית למדינות אלה, הפריון לעובד נמוך במיוחד בענפים המוכרים לשוק המקומי ובענפים הבלתי סחירים. ברנד ורגב² הגיעו למסקנה דומה, ונוסף לכך מצאו כי הפריון היחסי גדל בענפים שנחשפו מאז אמצע שנות ה-90 ליבוא מתחרה. איור 1 מלמד כי פער הפריון בשירותי

כתב: שי צור.

¹ התוצר לשעת עבודה נמוך אף יותר בהשוואה בין-לאומית – פער שלילי של 24% – שכן המספר הממוצע של שעות העבודה לעובד גבוה יותר בישראל.

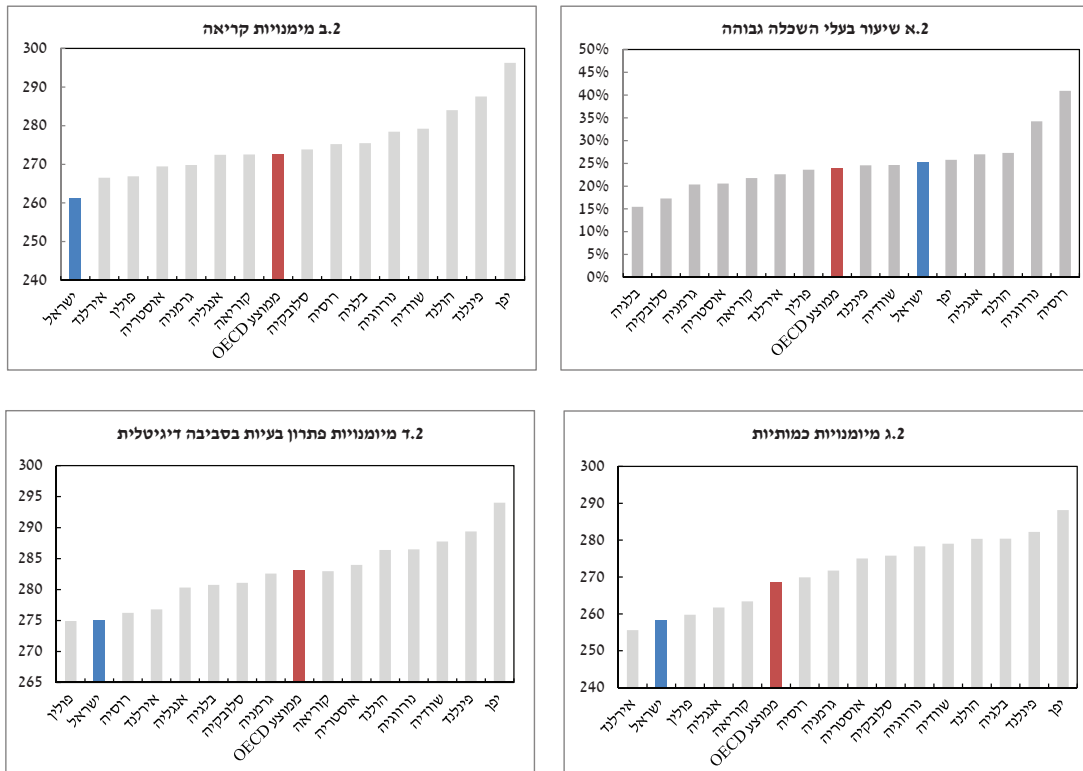
² ברנד ג' וא' רגב, "הגורמים להתרחבות פערי הפריון בין ישראל ל-OECD: השוואה ענפית רב-שנתית", בתוך מכון טאוב (2016), דוח מצב המדינה 2015.

איור 1
תרומתו של פער הפריון הענפי¹ לסך הפער במגזר העסקי,
ישראל לעומת הממוצע ב-OECD, 2011

המקור: עיבודי בנק ישראל לנתונים על פריון העבודה מהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מארגון ה-OECD, ומאתרי הלשכות לסטטיסטיקה של ארצות הברית והאיחוד האירופי.
¹התרומה הענפית לפער הפריון המשקי מחושבת כפער הפריון הענפי מוכפל במשקל הענף בתעסוקה בישראל.

איור 2
השכלתם ומיומנותם של בני 16-65 בישראל וב-OECD, על פי סקר PIAAC ומבחני

המקור: עיבודי בנק ישראל לנתוני PIAAC מהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ומארגון ה-OECD.

חיובית – ענפי תעשייה בעלי שיעור יצוא גבוה – לענפים שתרומתם לפריון שלילית במיוחד: תעשייה בעלת שיעור יצוא נמוך, שירותי אירוח ואוכל, וענף הבנייה. איורים 4א–4ד מלמדים כי בשלושת תחומי המיומנות יכולות העובדים נמוכות באופן עקבי ומובהק סטטיסטית במרבית הענפים, למעט בענפי התעשייה שיש להם שיעור יצוא גבוה¹⁰ ובענף האירוח והאוכל. המיומנות נחותה במיוחד בבנייה ובמסחר, ענפים שמרימים תרומה שלילית משמעותית לפער הפריון¹¹. המיומנות נחותה גם בענפי תעשייה בעלי שיעור יצוא נמוך^{12,13}, אף כי שיעור האקדמאים בענפים אלה גבוה לעומת שיעורם ב-OECD. אלה ענפי תעשייה מסורתיים ומעורבים, וגם תרומתם השלילית לפער הפריון לעובד ניכרת מאיור 14¹.

לעומת הענפים שהמיומנות בהם נחותה, בענפי תעשייה ששיעור היצוא שלהם גבוה המיומנות אינה נמוכה באופן מובהק מהממוצע במדינות המפותחות, פרט למיומנות הקריאה והכתיבה. בענפים הללו הפריון לעובד מעט גבוה מהממוצע במדינות המפותחות, והם מפחיתים את פער הפריון השלילי. ענף האירוח והאוכל יוצא דופן בכך שהפריון

יתר על כן, במחקרים ש-Hanushek ו-Woessmann ערכו ב-2007⁵ וב-2012⁷ הם מצאו שגידול במספר שנות הלימוד אינו מסביר באופן מובהק את ההבדלים הקיימים בין מדינות בצמיחה הכלכלית, בהינתן רמה קבועה של היכולות הקוגניטיביות (על פי הצינונים במבחנים הבין-לאומיים שנערכים במערכת החינוך). לעומת זאת, היכולות הקוגניטיביות מסבירות את שונות הצמיחה באופן מובהק גם כאשר משתמשים ברמה קבועה של שנות לימוד. תוצאה זו ממחישה כי המיומנויות חשובות לצמיחה, וניתן להסיק ממנה כי אם תחול עלייה בהיקף הלמידה שאינה תורמת ליכולות הקוגניטיביות של העובדים, היא לא תתרום לצמיחה הכלכלית ולרווחת האוכלוסייה.

2. מיומנות העובדים לפי ענפים

בסעיף הקודם ראינו שיש בישראל היצע גבוה של עובדים בלתי מיומנים. בסעיף זה נראה כי מיומנות העובדים נחותה בעיקר בענפים שבהם הפריון לעובד נמוך יחסית לנתון המקביל במדינות המפותחות, וכי נחיתות זו תורמת להסבר הפער בפריון לעובד באותם ענפים.

איורים 3א–3ד מלמדים כי בשעה שקיים מתאם שלילי בין פער הפריון לפער ההשכלה, קיים מתאם חיובי בין פער הפריון לפער המיומנויות בתחום המילולי ובתחום פתרון הבעיות בסביבה מתוקשבת, ורק ענפים קטנים יחסית חורגים מקו המגמה באופן משמעותי. לא נמצא מתאם בין פער הפריון לפער בתחום הכמותי. הממצאים בכללותם עולים בקנה אחד עם ממצאיהם של Hanushek ו-Woessmann: בחלק מענפי המשק היתרון בשיעורי ההשכלה הגבוהה אינו מתבטא ביתרון בפריון העבודה (הוא אף מתבטא בנחיתות בפריון), בשעה שיתרון במיומנות הקוגניטיבית⁸ מתבטא לרוב ביתרון בפריון⁹. נתמקד כעת בהשוואה בין ענפים שתרומתם לפריון

¹⁰ ענפי תעשייה (על פי הסיווג הענפי מ-1993) ששיעור היצוא שלהם מהווה לפחות 50% מסך מכירות הענף (על פי לוחות תשומה ותפוקה לשנת 2006): כרייה וחציבה, טקסטיל, עור והנעלה, כימיה, פלסטיק וגומי, מכונות וציוד, ציוד חשמלי, רכיבים אלקטרוניים, ציוד בקרה ופיקוח, ציוד רפואי ואופטי, כלי הובלה.

¹¹ חלקם בתעסוקה במגזר העסקי עומד על 10% ו-19%, בהתאמה.

¹² ענפי תעשייה בעלי שיעור יצוא נמוך הם ענפי תעשייה (על פי הסיווג הענפי מ-1993) ששיעור היצוא שלהם נמוך מ-50% מסך מכירות הענף (על פי לוחות תשומה ותפוקה לשנת 2006): מזון, משקאות וטבק, הלבשה, עץ ומוצרי, נייר ומוצרי, דפוס והוצאה לאור, מינרלים אל-מתכתיים, מתכת בסיסית, מוצרי מתכת, ריהוט.

¹³ ענפים אלה מעסיקים כמחצית מהעובדים בתעשייה (כ-10% מהעובדים במגזר העסקי).

¹⁴ החלוקה לענפי תעשייה בעלי שיעור יצוא גבוה ונמוך כמעט אינה רגישה לשימוש בשיעורי היצוא האופייניים לישראל, להבדיל משימוש בשיעורי היצוא האופייניים לכלכלות המפותחות הגדולות (ארה"ב, בריטניה, יפן וגרמניה). לפיכך נראה שהפריון היחסי הגבוה וההון האנושי האיכותי נובעים ממאפיינים ענפיים כלליים, בהם התחרות מחו"ל. ההסבר החלופי גורס שהסיבתיות הפוכה: כאשר ענפי התעשייה בישראל מצליחים לייצא, הם עושים זאת הודות לפריון גבוה ולהון אנושי איכותי.

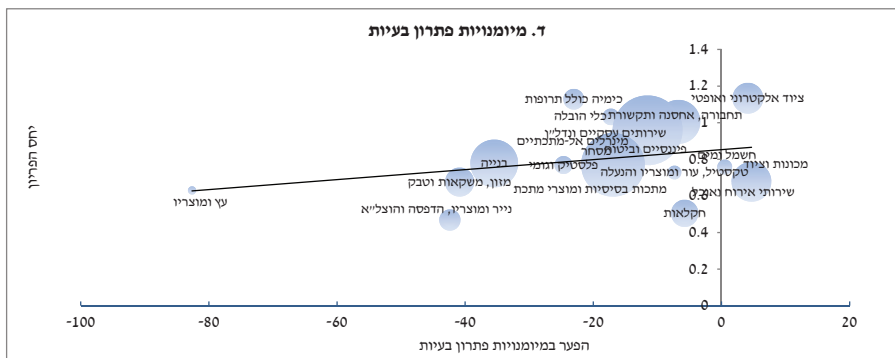
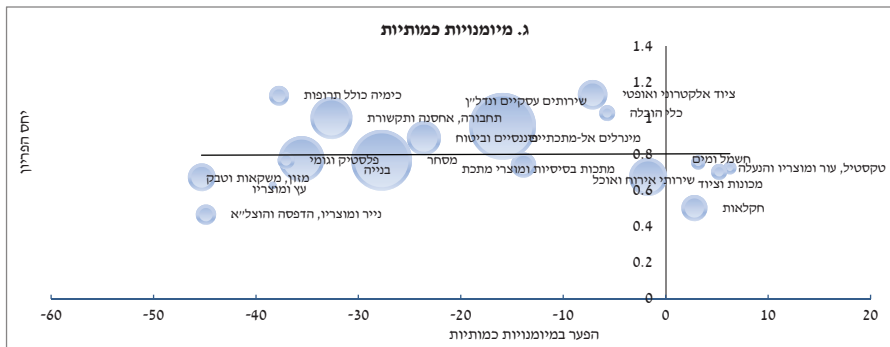
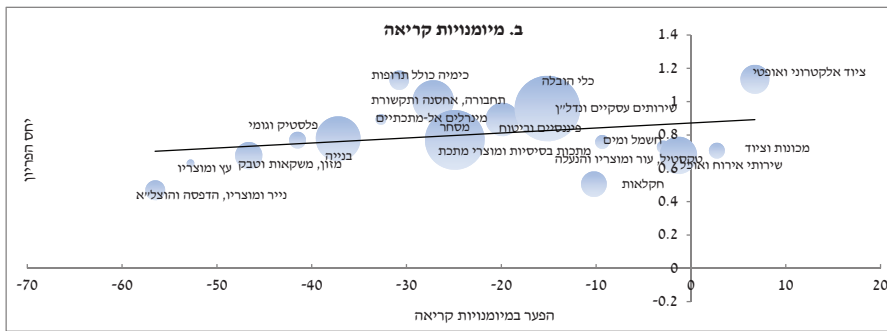
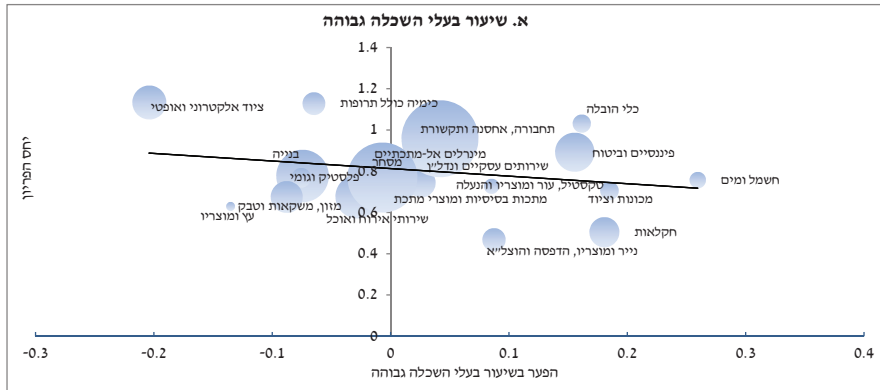
⁷ Hanushek, Eric A., and Ludger Woessmann. "Do better schools lead to more growth? Cognitive skills, economic outcomes, and causation." *Journal of Economic Growth* 17.4 (2012): 267-321.

⁸ מגבלות סטטיסטיות וטכניות אינן מאפשרות לשקלל את ציוני המבחנים לכדי ציון אחד ולבחון את הקשר המצרפי בין המיומנות לפריון.

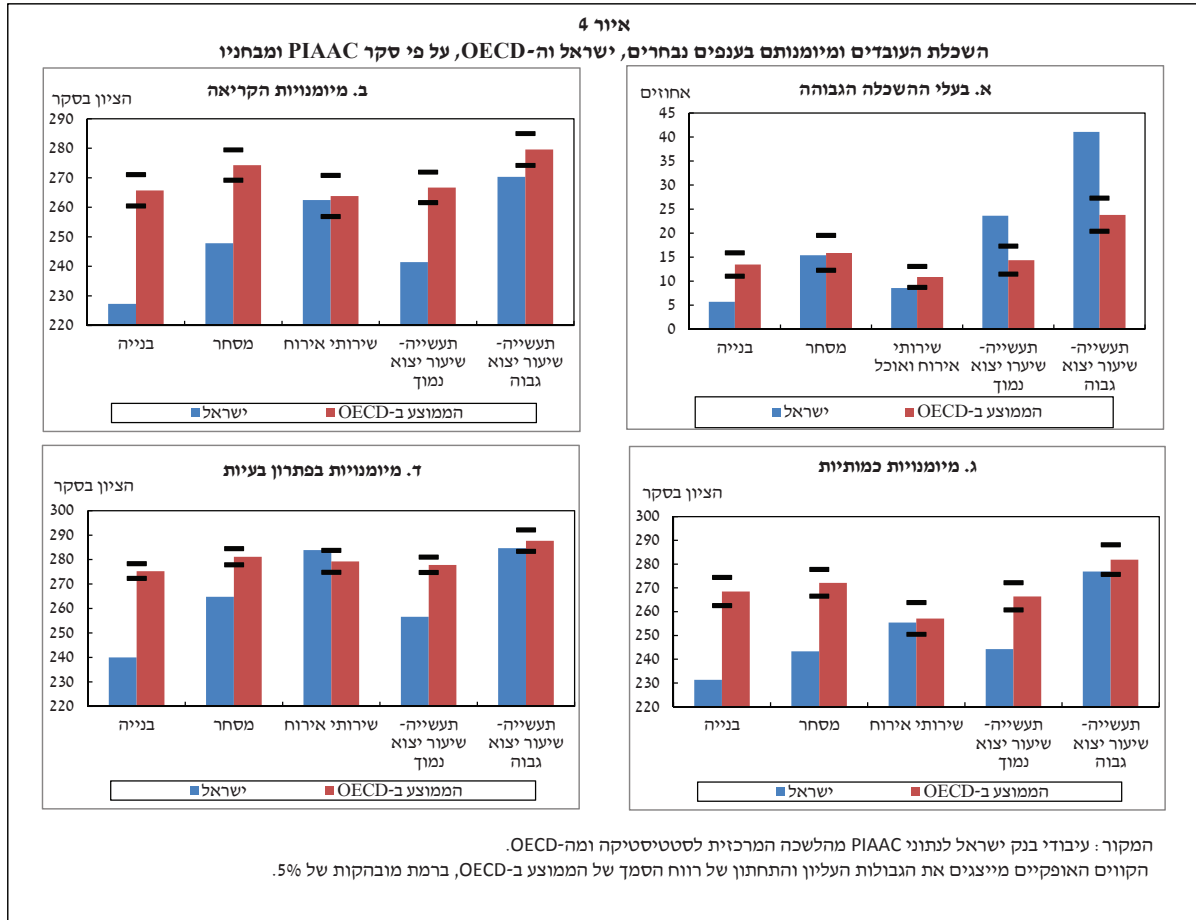
⁹ לוח 1 בנספח מציג ביתר פירוט את השכלתם ומיומנותם של העובדים בישראל ואת הפער בינם לבין העובדים ב-OECD ב-15 ענפי משק, כאשר התעשייה מחולקת לשתי קבוצות ענפים על פי שיעור היצוא.

איור 3

הפערים במיומנויות העובדים ובהשכלתם ויחס הפריון בענפי המשק של ישראל לעומת הממוצע ב-OECD

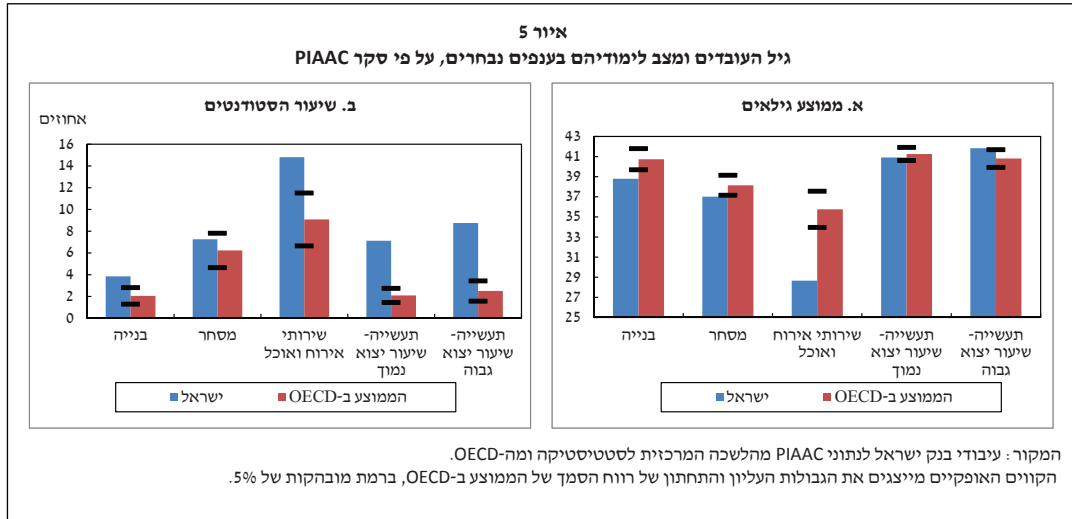

המקור: נתוני PIAAC ונתוני פריון העבודה שמקורם בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ובארגון ה-OECD, אתרי הלשכות לסטטיסטיקה של ארצות הברית והאיחוד האירופי, ועבודת בנק ישראל. הדגל הובעות מייצג את שיעור המועסקים בענף מתוך סך המועסקים במגזר העסקי.

בענף שירותי האירוח והאוכל מיומנותם היחסית של העובדים מפתיעה כאמור לטובה – היא דומה לממוצע ב-OECD אף על פי שפריון הענף בישראל נמוך יחסית. ייתכן כי הדבר נובע מכך שבישראל הענף מעסיק עובדים זרים (בעיקר בלתי חוקיים), ואלה אינם נכללים בסקר המיומנויות, מתאפיינים במיומנות נמוכה, ועובדים לרוב בשכר נמוך. צמד האיורים 5 ו-5 מציע הסבר נוסף לתמונה הייחודית בענף: הגיל הממוצע של העובדים בו בישראל נמוך באופן מובהק מהגיל הממוצע ב-OECD – 28 לעומת 35 – ופער כזה כמעט אינו קיים בענפים אחרים (בענף הבנייה הפער מצוי על גבול המובהקות). זאת ועוד, הענף מעסיק שיעור גבוה יחסית של סטודנטים (15% בישראל לעומת 9% ב-OECD). עובדים צעירים, ודאי סטודנטים, משיגים במבחני המיומנות הישגים ממוצעים טובים מאלה של יתר העובדים בישראל (איור 3 בדברי הרקע על הסקר). אפשר להסיק אם כן שבענף שירותי האירוח והאוכל יש בישראל הרכב

בו נמוך משמעותית מהממוצע במדינות המפותחות אך המיומנות בו דומה למיומנות בהן. בהמשך נברר את הסיבות לכך. רוב הממצאים מלמדים אפוא שמיומנות העובדים נחותה בענפים שהפריון בהם נמוך. תוצאות אלה עומדות בעינין גם כאשר בוחנים את תוצאות המבחנים של עובדים בני 25–35: בענפים שמציגים בעיית פריון קיים אותו פער מיומנויות גם בקרב עובדים בראשית דרכם בשוק העבודה – כלומר הנחיתות במיומנות אינה נובעת רק משחיקה אפשרית של המיומנויות בעקבות אופי הפעילות והפריון הנמוך לעובד. יתר על כן, הממצאים מעידים כי אין זה סביר לצפות שהפריון היחסי ישתפר הודות להשתלבות עובדים בעלי מיומנויות גבוהות יותר, כיוון שזרם העובדים החדשים בישראל אינו איכותי מקודמיו יותר מכפי שזרם העובדים החדשים בעולם איכותי מקודמיו; הפיגור בפריון צפוי להתמיד אם לא יחול שינוי של ממש במיומנות העובדים.

בבנייה ובמסחר משתמשים בעבודתם במחשב מעט יחסית לעובדים במדינות האחרות. בכל הענפים – למעט התעשייה המייצאת – קיימת דרישה פחותה לקרוא הוראות ולהתמודד עם בעיות מורכבות.

סיכום ומסקנות לגבי המדיניות

בישראל יש שיעור גבוה של עובדים משכילים (תואר ראשון ומעלה), אך אף על פי כן מיומנויות היסוד הקוגניטיביות של העובדים במדינה נמוכות בהשוואה ליכולות העובדים ב-OECD. את השפע היחסי של עובדים בלתי מיומנים מנתבת הכלכלה הישראלית בעיקר לענפים בלתי סחירים או לענפים שמוכרים בעיקר לשוק המקומי. איכותם הנמוכה של העובדים בענפים הללו מתואמת עם פרוץ יחסי נמוך, עם אופי עבודה שמאותת על פונקציית ייצור עתירת כוח עבודה זול, ועם הון פיזי נמוך ומחסור בטכנולוגיה מתקדמת¹⁶.

מכאן שנדרש שיפור ממשי באיכות ההשכלה בישראל כדי להגדיל את היצע העובדים המיומנים. לפי הגישה הרווחת בספרות, ההשקעה היעילה ביותר במיומנויות יסוד קוגניטיביות מתקבלת באמצעות

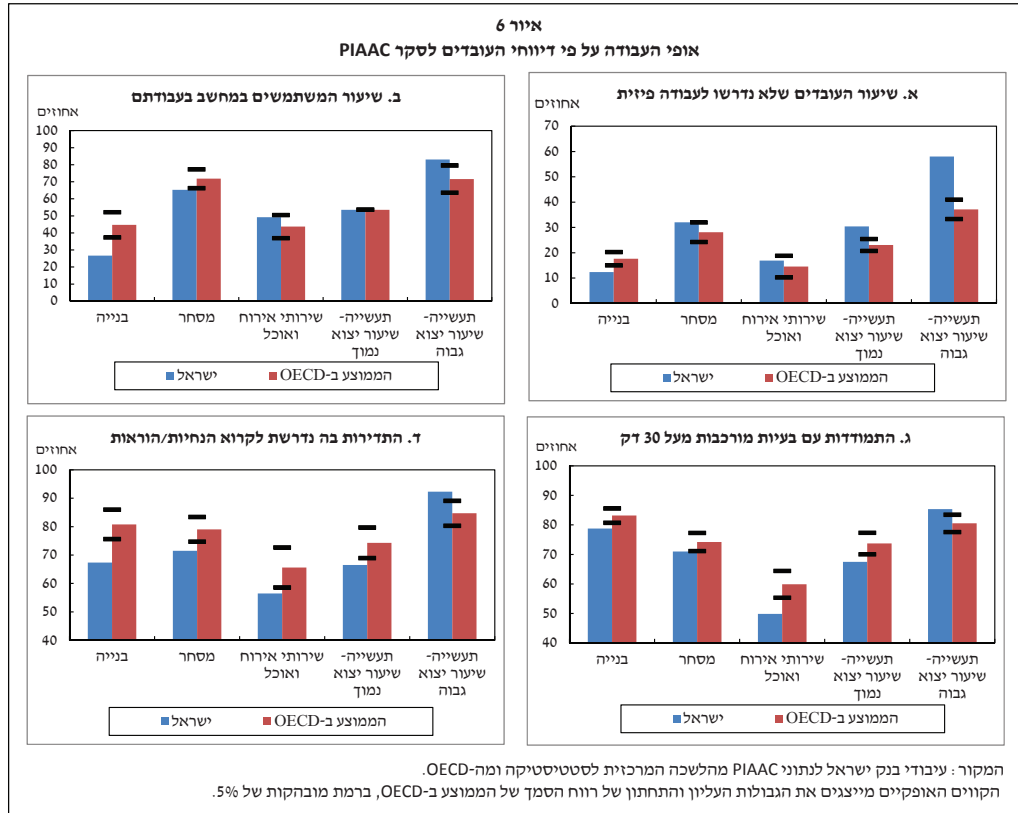
עובדים שונה: הוא כולל צעירים במשרות זמניות, בין השאר משרות שאוחזים תוך כדי לימודים אקדמיים, ואף שעובדים אלה מתאפיינים במיומנויות קוגניטיביות גבוהות, התמקצעותם ושכרם נמוכים – כנראה תכונות שיש להן מתאם עם פרוץ יחסי נמוך.

3. סביבת העבודה לפי ענפים

מסעפים 1 ו-2 למדנו שאף כי שיעור האקדמאים בישראל גבוה יחסית לשיעורו במרבית החברות ב-OECD, איכות ההון האנושי בישראל נמוכה, לפחות לפי המבחנים למיומנות העובדים. עוד למדנו שאיכות ההון האנושי נמוכה בעיקר בענפים בעלי פרוץ נמוך, כולל בקרב צעירים שהשתלבו בשוק העבודה לאחרונה. אירוס 6א–6ב מרמזים שאיכות העובדים הנמוכה מתואמת עם פונקציית ייצור¹⁵ עתירת כוח עבודה בלתי מיומן ועם הון פיזי נמוך לעובד וטכנולוגיה נחותה. כך למשל, בענף הבנייה יש שיעור נמוך יחסית של עובדים שאינם נדרשים לבצע עבודה פיזית, בשעה שבתעשייה המייצאת שיעורם גבוה יחסית. העובדים

¹⁵ בספרות הכלכלית העוסקת בצמיחה מקובלת לתאר את תהליך יצירת המוצרים והשירותים (התוצר) של חברות ומשקים באמצעות (1) "פונקציית ייצור" שכוללת שני גורמי ייצור – הון פיזי ועבודה – ו- (2) שארית שמקובלת כנות "הפריון הכולל"; שארית זו כוללת את כל שאר המשתנים שמשפיעים על רמת התוצר, כגון איכות ההון האנושי, הטכנולוגיה, התשתיות הפיזיות, איכות המוסדות, הרגולציה, הגיאוגרפיה וכדומה. התוצר שמייצר כל עובד תלוי בהיקף ההון הפיזי העומד לרשותו (ההון לעובד) ובשארית. כאשר חברות עושות שימוש בעובדים רבים ובמעט הון פיזי, מקובלת לנותן "חברות בעלות פונקציית ייצור עתירת עבודה".

¹⁶ בנייתוחים שערכנו בעבר מצאנו שבענפים המוכרים לשוק המקומי ההשקעה בהון פיזי כאחוז מהתוצר נמוכה יחסית להשקעה ב-OECD, ואילו ההשקעה בתעשייה (ענף סחיר) דומה להשקעה הממוצעת ב-OECD. ראו לוח 3 בדוח הפריון לכנס הורוביץ 2014: http://www.idi.org.il/media/3742188/productivity_2014.pdf

אצלן הישגים נמוכים במיוחד²⁰.

שיפור מיומנויות היסוד של העובדים ישפר את יכולתם להסתגל לסביבה כלכלית משתנה, יגדיל את מנעד אפשרויות התעסוקה שלהם, ויעלה את השכר שהם יכולים לקבל. מדיניות שתחתור לכך תתמרץ בטווח הארוך את הפירמות להגדיל את מלאי ההון לעובד ולהתייעל באמצעות חדשנות טכנולוגית, והיא תעשה כן באופן בסיסי – כלומר היא תטפל בבעיה ולא בסימפטום שלה. לעומת זאת, סבסוד ישיר של ההשקעות ושל החדשנות במשק יכול אמנם לתרום להסרת חסמים אחרים אך הצלחתו תתמצה בטיפול בסימפטומים, ולבדו הוא אף עלול לגרום לאורך זמן לעיוותים במבנה המשק. לשם המחשה, הוא עלול לגרום לפירמות להעדיף השקעה במכונות על פני

חינוך בגיל צעיר במיוחד¹⁷ (הגיל הרך וגיל בית הספר היסודי), ומומלץ לאמץ גישה זו. במיוחד מומלץ להגדיל את היקף ההעדפה המתקנת בחינוך, בפרט בגיל הרך. המלצה זו מקבלת חיזוק מכך שהלמ"ס מצאה¹⁸ כי אי-השוויון בציונים בישראל גבוה במיוחד יחסית למדינות מפותחות אחרות, ומכך שמחקרים מצאו כי סגירת פערים בגילים מאוחרים יותר כרוכה לרוב בעלות גבוהה לאין ערוך¹⁹. לצד זאת מומלץ לשפר את מיומנויות היסוד של בוגרים באמצעות תכניות ייעודיות לקבוצות האוכלוסייה שהסקר מצא

¹⁷ Heckman, James J., and Dimitriy V. Masterov. "The productivity argument for investing in young children." *Applied Economic Perspectives and Policy* 29.3 (2007): 446-493.

¹⁸ מיומנויות בוגרים בישראל, 2014–2015: http://www.cbs.gov.il/reader/newhodaot/hodaa_template.html?hodaa=201606198.

¹⁹ ראו

Carneiro, Pedro, and James J. Heckman. "The evidence on credit constraints in post-secondary schooling." *The Economic Journal* 112.482 (2002): 705-734.

²⁰ הסקר מצא שבקרב הערבים יש מיומנות נמוכה במיוחד בכל תחומי הידע, ובקרב החרדים יש מיומנות נמוכה במיוחד בתחום פתרון הבעיות בסביבה מתקשבת. הרחבה ותוצאות נוספות מופיעות בפרסום של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה – מיומנויות בוגרים בישראל, 2014–2015: http://www.cbs.gov.il/reader/newhodaot/hodaa_template.html?hodaa=201606198.

שכירת עובדים גם אם מצב המשק מצדיק דווקא שכירת עובדים.

הכלים שהממשלה מפעילה לאורך השנים כדי לתמוך בענפי המשק מתמקדים בענפים הסחירים ובפרט בטכנולוגיה העילית, תחום שמעסיק עובדים בעלי מיומנות גבוהה²¹. אולם הענפים הבלתי סחירים – ענפים שמוכרים מטבעם רק לשוק המקומי, כגון הבנייה, המסחר והשירותים – מעסיקים עובדים בעלי מיומנות נמוכה וזוכים לתמיכה מועטה בלבד. מדיניות כללית לשיפור מיומנויותיהם של ילדים ובוגרים מהרובד הנמוך, לצד צעדים להגברת התחרות והחדשנות בענפים שנתרו מאחור, עשויים לתרום למיצוי חלק משמעותי מפוטנציאל הצמיחה שטמון בענפים המוכרים לשוק המקומי ולהגדלת הרווחה הכלכלית בטווח הארוך.

²¹ עם הכלים העיקריים נמנים החוק לעידוד השקעות הון, סבסוד מחקר ופיתוח וביטוח סיכוני סחר, ובעבר נמנה עמס גם סבסוד לקרנות הון סיכון.

לוח נספח 1 : השכלת העובדים ומיומנותם לפי ענפי המשק

	בעיות בסביבה דיגיטלית		בעיות כמוותיות		בעיות קריאה		שיעור האקדמאים	
	ישראל	OECD-מ	ישראל	OECD-מ	ישראל	OECD-מ	ישראל	OECD-מ
OECD-מ	301.9	0.8	291.3	* -20.8	266.5	* 23.8%	ישראל	52.3%
* 12.04	294.1	* 43.39	318.2	* 27.21	304.7	* 47.2%	פער מ-OECD	72.9%
* 11.42	283.9	-1.7	255.4	-1.32	262.5	* -0.2%	כרה וחציבה	8.5%
* 4.66	313.3	-3.4	300.8	* -6.95	296.1	0.1%	שרותי ארוח ואוכל	57.6%
* 3.1	284.7	* -4.98	276.9	* -9.24	270.3	* 17.3%	תקשורת ומידע	41.0%
-2.8	259.5	* 2.8	260.0	* -10.24	248.0	* 18.1%	תעשייה שיעור יצוא גבוה	26%
* -5.78	279.7	-5.87	275.0	-6.49	274.2	-0.3%	חקלאות	32.0%
* -7.67	291.8	* -12.65	286.6	* -12.58	285.3	* 6.6%	שרותי נדל"ן	63.3%
* -8.92	264.5	* -32.64	236.5	* -27.19	242.5	* 0.27%	שרותים מקצועיים, טכנים ומדעיים	15.3%
* -10.74	283.9	* -23.61	275.4	* -19.9	278.2	* 13.52%	אחסון והובלה	60.8%
* -13.51	264.8	* -27.4	243.3	* -25.29	247.8	-4.0%	פיננסים וביטוח	15.3%
* -15.9	261.6	-1.1	263.0	-1.4	264.0	* 30%	ענף המסחר	47.0%
* -16.4	256.6	* -22.17	244.3	* -25.26	241.5	* 9.26%	אספקת מים, ביוב, פסולת	23.6%
* -21.2	260.1	* -28.94	231.7	* -26.01	239.6	* -3.9%	תעשייה שיעור יצוא נמוך	13.7%
* -19.85	240.0	* -35.56	231.3	* -37.22	227.3	* -0.7%	שרותים אישיים ומנהלתיים	5.6%
* -35.47							ענף הבניה	

* רמת מובהקות של 0.05

המקור : נתוני PIAAC - הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה וארגון ה-OECD, אתרי הלשכות לסטטיסטיקה של ארצות הברית והאיחוד האירופי, ועיבודי בנק ישראל.